

С Т А Н О В И Ц Е

от доц. д-р Цветан Кулевски

за дисертационен труд на тема:

**КРИЗАТА В ОБЩЕСТВОТО: МАНИПУЛАЦИЯ – ПОЯВАТА НА ЛИДЕРА
СПАСИТЕЛ (Сравнителен анализ на някои българо-американски
комуникационно-манипулационни практики в периода 2008 – 2014 г.)**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по
професионално направление 3.5 Обществени комуникации и
информационни науки (Журналистика – Манипулация в комуникацията),
съгласно Заповед РД 38 – 123/08.03.2018 година

*на **Мартина Васкова Павлова***

Научен ръководител: проф. д-р Венцеслав Бондиков

Впечатляващо и обещаващо е намерението на докторантката да изследва и представи една модна напоследък тенденция – идването на власт на поредния „Спасител“ на обществото, което преживява криза. Според авторката това е явление не просто от национален, а от световен мащаб. Тя е разгърнала своето изследователско поле в хоризонта на сравнителния анализ на редица българо-американски комуникационно-манипулационни практики в периода 2008-2014 година. През този период идват на власт двама държавни лидери, които са представители именно на този „тип“ политици – президентът на САЩ Барак Обама и министър-председателя на България Бойко Борисов.

Проблемът за „Спасителя“ наистина се оказва актуален в условията на тежка икономическа и политическа криза. Това умело се използва според авторката в общественения живот при кризисни явления. Напълно съм съгласен с построената от нея *хипотеза*, че трайната и дълбока социална криза е тъкмо тази причина, която създава условия за появата на една нова интерпретация на модела на Спасителя на обществото, който „надхвърля“ традиционно приетия модел на държавен водач.

Съвсем правилно, *целта* на докторантката е да изследва връзката между наличието на социална криза, като основа за възможността за появата на неговия следващ *Спасител*. Респективно, тя си поставя като главна *задача* да разкрие същността на комуникационните и манипулационни техники, използвани от политическите лидери, за представянето им като *обществени Спасители*.

От вниманието на авторката не е убягнала и задачата за изясняване на моралното съдържание на кризата на ценностите; на подмяната на духовните ценности с материални, както и обезценяването на такива духовни устои, като семейството и религията. Удовлетворен съм от успешния опит на докторантката да планира и проведе „*емпирично социално изследване*“ , както и да анализира по коректен начин редица публикации във вестниците „*Дневник*“ и „*Washington post*“. Впечатляващ в нейната дисертация е и сравнителния анализ на данните от проведените проучвания и наблюдения.

Като *обект* на своето изследване авторката извежда образът на политическия *лидер-Спасител* на обществото в криза. А *предмет* на нейното научно изследване са комуникативните практики на държавния *лидер-Спасител* на обществото в криза. За целите на своите теоретични анализи докторантката се е позовала на 181 библиографски източника, 162 от които печатни и 18 онлайн, на български, английски, руски и френски език. При извършения *контент-анализ* са обработени 546 публикации от www.dnevnik.bg и 98 публикации от www.washingtonpost.com.

Първата част на дисертационното изследване съвсем уместно е посветена на манипулацията в процеса на комуникация, в качеството ѝ на инструментариум за влияние на политическия лидер. Като преподавател по публична реч и реторика, с особен интерес прочетох анализа на докторантката за вербалната комуникация и нейното проявление чрез ораторските комуникативни актове, които даден политик използва за убеждаващо и манипулативно въздействие върху своите публики. Съгласен съм с авторката, че установяването на новия политически лидер на власт, става чрез процес от комуникативни стратегии, притежаващи силни манипулационни характеристики.

Докторантката най-добросъвестно е проследила зараждането и развоя на редица манипулативни техники от древността до наши дни. Тя достига до *извода*, че развитите общества отдавна познават и прилагат възможностите, които потенциално се крият във вербалната и невербалната комуникация, особено в полето на политическия дискурс.

Според авторката, влиянието, което политикът упражнява върху несъзнаваните възприятия на електората, е красноречиво доказателство, че в подобни случаи става дума за планирана, преднамерена и целенасочена манипулация на възприятието на публичния му образ в съзнанието на аудиторията, чрез цялостната система от стратегии за вербална и невербална комуникация.

Авторката прави *приносен извод*, че с оглед на достигнатото технологично ниво на развитие, рефлектирало съществено върху социалната роля на медиите, от особено значение за налагане на публичния образ на всеки политик – се проявява „*визуалната образност*“, която предоставя съвременния видео ефир. Като основна „*единица за анализ*“, позволяваща функционирането на „*телевизионната визуалност*“ за политически цели, авторката извежда телевизионния дебат. За неговото зараждане като комуникативно явление в исторически контекст, тя посочва дебатът на Джон Кенеди и Ричард Никсън.

Втората част на дисертационното изследване е посветено на проблемите на кризата в обществото и нейните морални аспекти. Публична тайна е, според докторантката, че в различните етапи от развитието на обществото, то регулярно преминава през дълбоки и продължителни кризисни състояния, което създава благоприятни условия и възможности за появата и политическата реализация на „поредния Спасител“. Акцентът на авторката и тук правилно е насочен към т.нар. от нея „*аномия на обществото*“ – обществената криза на ценностите и нормите; на моделите на мислене и поведение; на образците за подражание; на кризата в идентичността на личността.

Приемам за *принос* на докторантката изводът ѝ, че социалната необходимост от появата на Спасителя, в условията на обществена криза, на „*аномия*“, е константа: явление, независимо от епохата и стадия на

развитие на дадено общество. Тя задава дори много сложния въпрос: кой кого манипулира – дали *Спасителят* обществото, или обществото *Спасителя*? Тъкмо чувството за безисходица от „аномичното състояние“ и неспособността на социума като цяло и на отделния индивид в частност да напусне това „състояние“, поражда необходимостта от появата на „образа на Спасителя“, който да внуши позитивния образ на бъдещ обществен баланс и хармония.

Образът на „Спасителя“ е своеобразен „легендарен образ“, на когото обществото възлага „месианската идея“ за промяна на социалното битие. Точно в този смисъл политическият лидер манипулира обществото, като по този начин реализира политическите си амбиции. Но и обществото манипулира своя лидер, възлагайки му надеждите си за по-добро битуване, стоварвайки му тежката отговорност за изпълняване на ангажименти, породени от вътрешните обществени нужди.

Докторантката твърди, че „идолопоклонничеството“ на съвременния социум към вещите, вместо към истинските ценности, е породено от страха на хората да поемат и носят отговорността, която им предоставя свободата. И те, както твърди *Ерих Фром* – „бягат от свободата“ си. Хората доброволно жертват свободата си, за да се подчинят на някой „друг“, който да направлява животът им.

Емпиричното социално изследване е качествено осъществено и дава възможност за *потвърждаване* на основната *хипотеза* на докторантката.

ОБЩО СТАНОВИЩЕ: Представеният дисертационен труд е едно добре замислено, правилно структурирано и научно подплатено изследване. Работата е написана на ясен и разбираем език. Аргументацията на авторите тези е правилно построена и логически обоснована. Цялостният прочит на творбата на *Мартина Павлова* ми дава *основание да дам положително становище* за нейното качество в съдържателен план и да гласувам по време на публичната защита „**ЗА**“ *присъждане* на образователната и научна степен „доктор“.

16.03.2018 г.

Доц. д-р Цветан Кулевски